

**SPORTA UN VESELĪBAS MĀCĪBAS SKOLOTĀJU STUDIJAS
LATVIJAS UNIVERSITĀTĒ ABSOLVENTU SKATĪJUMĀ**
*Studies of Sport and Health Education Teachers in the University of
Latvia in the Opinion of Graduates*

**Ilvis Ābeļkalns
Ausma Golubeva
Agita Klempere - Sipjagina**
Latvijas Universitāte

Abstract. *This article discusses the viewpoints of graduates of the program Health and sports teacher (Sports teacher – since 2011) in University of Latvia, Faculty of Pedagogy, Psychology and Art, on the particular study program, focusing on the importance of the educational environment. Parallel to the studies, students have the opportunity to develop their social experience, to participate in creative activities and to orientate themselves on a well-considered model of personal career.*

This article summarizes the opinions of the graduates on the study process and its importance as they commenced their professional activities, as well as opinions on the possibilities to engage in social and sports activities and the development of their careers in sports during the studies.

Keywords: *curriculum, environment of education, studies, dual career.*

Ievads
Introduction

Latvijai, iegūstot neatkarību, sākās pārmaiņu laiks ikvienā tautsaimniecības nozarē, dažādās profesionālajās sfērās, tāpēc likumsakarīgi, ka 20. gadsimta 90. gadu sākumā arī augstskolu darbībā un izglītības programmu izstrādē notika lielas izmaiņas.

Tā laika sabiedrības veselības speciālistiem, izglītības vadībai par izaicinājumu kļuva veselākas un izglītotākas sabiedrības veidošana. 90. gadu sākumā valstī arvien populārākas kļuva sporta izglītības un veselīga dzīvesveida idejas. Latvijā augstskolu mācībspēkiem un izglītības sistēmas darbiniekiem bija iespējas izvērtēt un pieņemt lēmumu par praktiskiem risinājumiem situācijas uzlabošanai – veselības izglītībā ieviest jaunu mācību priekšmetu – veselības mācība, gatavot sporta skolotājus, kas spētu plānot, organizēt un vadīt tautas sporta pasākumus, rehabilitācijas pasākumus un piedalīties sporta sacensībās.

Lai to īstenotu Latvijas Universitātē Fiziskās audzināšanas un sporta katedra, 1991. gadā iekļaujoties Pedagoģijas fakultātē un mainot nosaukumu uz Latvijas Universitātes Pedagoģijas fakultātes Veselības un sporta izglītības katedru, izstrādāja, akreditēja un sāka īstenot akadēmisko un profesionālo studiju programmu *Veselības un sporta izglītība* pedagoģiskā bakalaura grāda un vidusskolas veselības mācības un fiziskās audzināšanas skolotāja kvalifikācijas iegūšanai (Melbārdis, 2009).

Iespēju klūt par jaunajiem veselības mācības un sporta skolotājiem 90. gadu vidū izmantoja daudzi jaunieši, gan augstas klases sportisti, vēlāk olimpisko spēļu dalībnieki, gan visdažādāko sporta veidu pārstāvji, gan reflektanti, kas izrādīja lielu interesi par veselības izglītību, par ko liecināja konkurss uz budžeta vietām (Melbārdis, 2009).

1996. gadā Latvijas Universitātes Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultāti absolvēja pirmie *Veselības un sporta izglītības* studiju programmas studenti.

Programmas pastāvēšanas laiku iezīmē virkne pārmaiņu: mainījušies studiju programmu nosaukumi, daļēji arī to saturs. Izmaiņas ir cieši saistītas ar programmu akreditācijas laiku un tā brīža sociālekonomiskajām norisēm, sporta skolotāju un veselības mācības skolotāju darba tirgus izmaiņām, kā arī akreditācijas kritēriju izmaiņām un jauniem izaicinājumiem, kurus izvirzīja arī Latvijas izglītības politikas vadlīnijas. Mainījās arī skolotāja profesijas zināšanu un prasmju uzstādījumi Profesiju klasifikatorā.

2010.gadā tika sākts sagatavošanas darbs jaunam programmas akreditācijas periodam, lai ar 2011./2012. akadēmisko gadu studenti uzsāktu studijas no jauna akreditētā profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmā "Skolotājs", šis laiks iezīmē LU Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes apjomīgu darbu pie studiju procesa un vides uzlabošanas - tika atjaunoti, pilnveidoti jau esošie studiju kursi, aktualizēti un veidoti jauni studiju kursi, kas atbilstu tā brīža jaunajiem izglītības sistēmas uzstādījumiem uzņēmējdarbībai gatavi un tiesiskos jautājumus pārzinoši skolotāji.

Šobrīd LU PPMF studiju programmas *Skolotājs* apakšprogrammas *Sporta skolotājs* studējošiem ir iespēja līdztekus sporta skolotāja kvalifikācijai pirmajā studiju gadā izdarīt izvēli, studēt un iegūt kādu no 15 LU PPMF piedāvātajām skolotāja kvalifikācijām, piemēram, veselības mācības, sociālo zinību, pirmsskolas, pamatskolas, svešvalodu u.c. Paralēli mācībām, studentiem ir iespēja aktīvi nodarboties ar sportu LU vai ārpus tās, gūstot panākumus gan augstskolas, gan valsts un pasaules līmenī; organizēt, vadīt un pašiem piedalīties dažādos sporta pasākumos, veidot savu duālo karjeru. LU PPMF ir absolvējuši vai šobrīd studē augstas klases sportisti, kuru panākumi iezīmējās gan ziemas, gan vasaras Olimpiskajās spēlēs, Pasaules Vieglatlētikas sacensībās, maratonos u.c. Tas ir apliecinājums, ka iespējams apvienot studijas ar sporta aktivitātēm, profesionālo darbību. Nozīme šāda studiju procesa norisei, kas neaprobežojas tikai ar skolotāja profesijas apguvi, bet vienlaikus tiek attīstīta duālā karjera, ir augstskolas izglītības videi. Ne mazāk būtiska ir studenta attieksme pret studijām un ārpusstudiju darbību – vēlēšanās savienot mācības ar sportu, prasme organizēt savas personīgās studijas ar citām aktivitātēm.

Raksta mērķis ir pētīt izglītības vides un studiju nozīmi profesionālās darbības uzsākšanā, iespējas studijas apvienot ar sabiedrisko, sporta dzīvi; sportistu iespējas vienlaikus ar sekmīgām studijām attīstīt savu sportisko karjeru – duālo karjeru.

Izglītības vide un studijas *Environment of education and studies*

Vide tās plašākajā izpratnē ir viss, kas atrodas apkārt. Cilvēka attiecības ar vidi netieši ir atkarīgas no tā, kāds viņu izpratnē veidojas „vides tēls”, kādu to uztver konkrētā persona. Vide tā ir sistēma ar daudzpakāpju mijiedarbību (Hamčanovska, 2002), kas sevī ietver tādas komponentes kā fizisko, psihosociālo, informatīvo.

Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīcā studijas augstākajā izglītības iestādē tiek skaidrotas kā patstāvīga, rūpīga, sistemātiska informācijas vai zināšanu apgūšana ar lielu patstāvīgā izziņas, pētniecības darba īpatsvaru, ar nopietnu iedziļināšanos problēmās (Beļickis, Blūma, Koķe, Markuss, Skujņa, Šalme, 2000).

Studijas augstskolā noris vidē, kas ir uzlūkojama kā izglītības vide.

Šūmane (2004) izglītības vidi apskata kā mērķtiecīgu, organizētu vidi (noteikts materiālo un garīgo, sabiedrisko apstākļu kopums), kur students veido savu pieredzi, vērtības, prasmes, zināšanas un attieksmes pret sevi, un apkārtējo pasauli. Tā ir vide, kuru veido cilvēks un vide, kurā attīstās personība. Svarīgas ir atbilstošas un daudzveidīgas mācību metodes, pamatotas izglītības politikas vadlīnijas, kopīgi izglītības iestādes mērķi un pakalpojumu kvalitāte. Ja izglītības vide ir vērsta uz studentu interesēm un vajadzībām, tad nepieciešama ir izvēles brīvība, kur jaunieši varētu mērķtiecīgi un periodiski veikt personīgi nozīmīgas darbības, kas rosina ieinteresētību un radošu darbību (Šūmane, 2004).

Burceva (2006) augstskolas izglītības vidi definē „kā personības attīstības ietekmju un nosacījumu kopumu attiecinot uz to arī pašattīstības potences uz telpiskās, priekšmetiskās un sociālās vides bāzes” (Burceva, 2006:90)

Burceva (2006) raksta, ka nozīmīgākie augstskolas izglītības vidi raksturotāji ir humānisms un kooperācija, inovācijas un universalitāte, radošums un atvērtība. Autore atzīmē, ka jaunieši paši izvēlas vidi, kas noteiks viņu spēju un iespējas analizēt un vērtēt daudzveidīgos un mainīgos procesus, attīstīt patstāvīgas pētnieciskās prasmes, pilnveidot profesionālo kompetenci un veidoties kā personībā.

Šādi izglītības videi jābūt orientētai uz studentu. Tas nozīmē, ka studijām ir jānorit gaisotnē, kas apmierinātu studentu vajadzības, intereses un vēlmes.

Djūī (1997) uzsver, ka mācībspēkam tas nozīmē - nenostādīt sevi uzmanības centrā. Viņam nav jācenšas būt par zināšanu un izpratnes avotu. Visiem mācībspēkiem, neatkarīgi no studiju kursa specializācijas nepieciešama izcila sagatavošanās, lai veiksmīgi varētu organizēt darbu (Dewey, 1997).

Vairāki autori uzsver, ka uz studentu orientētās studijas ietver sevī šādus aspektus:

- studijas kā sociāli pārveidojoša darbība vērsts uz autoritārisma, dogmatisma, aizspriedumu mazināšanu, estētiskā un sociālā jūtīguma

palielināšanu, domāšanas liberalizācija, kurās personība top par sabiedrībā darboties spējīgu subjektu;

- studijas ir kā mācību situāciju secība, kuru studējošie patstāvīgi izveido un izdzīvo pirms savas formālās akadēmiskās un profesionālās kvalifikācijas ieguves;
- saprotot studiju procesu kā mācīšanās/ studēšanas pieredzi, blakus kognitīvajām zināšanām un prasmēm tiek ietverta arī mācību uzvedība, motivācija un citi socializācijas fenomeni, kas tiek aktualizēti studiju procesā un rāda mācību priekšnoteikumus (studēšanas pieredzes veidošanās ir saistīta ar studiju procesa diferencēšanu un individualizāciju, ar pašu studentu izvēlētu mācīšanās stilu un stratēģiju izmantošanu savai pašpilnveidei);
- studijas augstskolā ir pašnoteiktās studijas kā pašregulējošas mācības ar augstu autonomijas potenciālu (Obelenski, Mery, 2003; Rubene, 2004; Šūmane, 2004).

LU PPMF studē personas, kas paralēli studijām, vada aktīvu sporta dzīvi - piedalās dažāda mēroga sacensībās (Latvijas, Eiropas, pasaules mēroga), ir nodarbināti regulāros treniņos (bez ikdienas treniņiem bieži ir treniņa nometnes ārpus Latvijas, nereti ilgāku laika posmu). Būtībā šie studenti jau kopš studiju sākuma attīsta *duālo karjeru*.

Uebel (2006) to skaidro kā karjeru ar diviem galvenajiem darbības virzieniem (piemēram, sports un izglītība). Studentam – sportistam “duālā karjera” augstskolā nozīmē to, ka noteiktā laika posmā persona savieno sportu ar studijām, kā rezultātā ir augsti sasniegumi sportā un iegūta akadēmiskā izglītība (Uebel, 2006).

Savukārt Stambulova (2010) uzskata, ka “duālā karjera” ir saskaņots darbību process, kurā sportists attīsta savu sportisko un akadēmisko kompetenci, sekmē psiho - sociālo un psiholoģisko attīstību (Stambulova, 2010).

Lai varētu gūt panākumus gan sportā, gan akadēmiskās disciplīnās, studentiem ir svarīgi veidot savas studijas patstāvīgi, t.i., patstāvīgi organizēt savas studijas visplašākajā nozīmē – prioritāšu noteikšanā, laika plānošanā un mācību materiāla apgūšanā, personīgo studiju godprātīgā organizēšanā.

Mūsdienu izglītībā arvien vairāk akcents tiek pārlūkts no mācīšanās metodēm uz mācīšanās prasmēm. Prasmes veido kompetence, kuru attīstība ir iespējama vienīgi tādā mācīšanās procesā, kurā students ir aktīvs līdzdalībnieks. Tādēļ mācīšanās galvenā dimensija ir sociālā dimensija, vērtības orientācija, jaunā profesionalitātes izpratne un katra mācīšanās procesa dalībnieka atbildība (Maslo, 2003).

Šādas studijas, galvenokārt, ir piemērotas tiem studentiem, kas spēj sevi motivēt pašmācībai, spēj izmantot iepriekšējās zināšanas un prasmes, spēj balstīties uz savu pieredzi, apzinās savas intereses, vēlmes un vajadzības, kam piemīt nepieciešamās īpašības, lai ar neatlaidīgu darbu un mērķtiecīgi sasniegtu rezultātu.

Lai indivīds varētu attīstīt personīgās spējas, viņam jāprot izmantot metakognitīvos aspektus, kas ietver sevī spējas plānot savu mācīšanās procesu – spēt organizēt un regulēt to, novērtēt savus panākumus, izprast izdošanos un neveiksmju cēloņus, kā arī pašam atrast problēmas risinājumu (Maslo, 2003).

Jebkura pedagoģiskā darbība norit savstarpējā pilnveidošanās, attīstības un mācīšanās procesā, kurā mācībspēki izprot un atbalsta studentu vēlmes, vajadzības, intereses. Tostarp tiem studentiem, kas aktīvi sporto, rada iespējas studēt, ievērojot sporta grafiku (treniņus, sacensības, treniņnometnes), studēt ar interesi, nebaidoties par studiju pārtraukšanu vai neatrisināmu problēmu veidošanos.

Absolventi par studijām LU PPMF *Veselības un sporta izglītības studiju programmā*
Studies of Sport and Health education teachers in the University of Latvia in the opinion of graduates

Lai noskaidrotu absolventu viedokļus par studiju laiku Latvijas Universitātes PPMF, tā nozīmi profesionālās darbības uzsākšanā, sporta karjeras attīstībā, tika veikts empīrisks pētījums. Kā minēts iepriekš, liela nozīme studiju laikā ir izglītības videi - studiju organizācijai, kvalitatīvai studiju programmai un profesionālai programmas īstenotāju darbībai, iespējām sevi izpaust ārpus mācībām, pilnveidot sevi vai vienkārši justies labi vidē, kurā jāpavada viss studiju laiks. Laikā posmā no 1996. gada līdz 2013. gadam LU PPMF *Veselības un sporta izglītības* skolotāja un *Sporta izglītības* skolotāja kvalifikāciju ieguva 355 absolventi. Šajā laikā vairākas reizes (1991., 1998., 2001., 2005., 2011. g.) studiju programmā tika veiktas izmaiņas atbilstoši tā laika sabiedrības sociālekonomiskajām prasībām, skolotāja profesijas zināšanu un prasmju uzstādījumam Profesiju klasifikatorā, mainījās studiju ilgums, tika uzsākta studentu uzņemšana nepilna laika studijām.

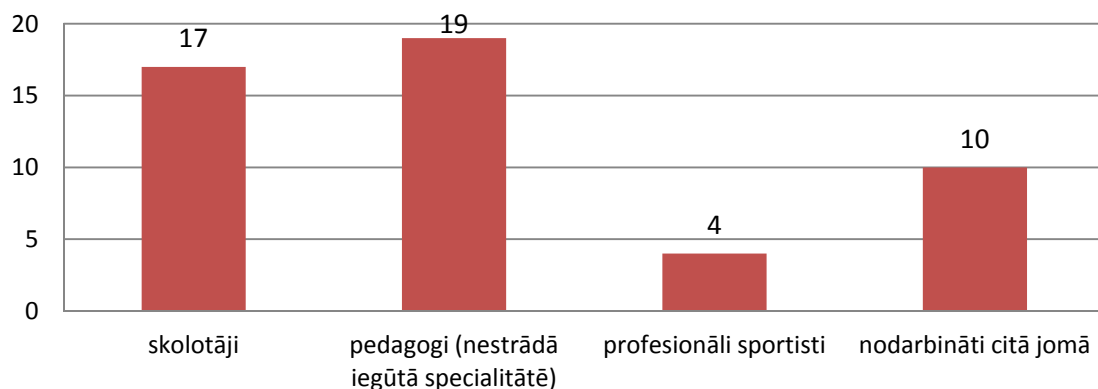
Kvantitatīvais pētījums veikts 2012. gadā. Tika izvēlēts gadījuma pētījums ar nelielu respondentu skaitu. Respondentu izvēli noteica nevarbūtīgās izlases veidošanas metodes – kritisko gadījumu un ērtuma metode. Pētījumā piedalījās 50 respondenti: 10 absolventi no katras programmas, kurā tika veiktas izmaiņas. Kā pētījuma instruments izmantota aptaujas anketa, kas ietver vispārēju informāciju par respondentiem, informāciju par izglītības vidi profesionālās un sporta karjeras sekmēšanā, par absolventu pēcstudiju laiku; aptaujas anketā ietverti slēgtie un atvērtie jautājumi. Rakstā tika izmantotas tikai tās slēgto un atvērtos jautājumu atbildes apkopotā veidā, kas attiecas uz izglītības vides nozīmi profesionālās darbības uzsākšanā, karjeras sekmēšanā un sportā.

Svarīgi noskaidrot, cik lielā mērā izglītības vide un studijas ir sekmējušas absolventu profesionālo pilnveidi un karjeras attīstību.

Jāatzīmē, ka savu darba dzīvi ar skolu ir saistījuši 17 respondenti, kas strādā par sporta, veselības mācības vai veselības mācības un sporta skolotājiem.

Pieci no respondentiem vēlāk papildus ir apguvuši sociālo zinību, informātikas, pirmsskolas skolotāja specialitāti; trešā daļa – papildus strādā par treneriem.

19 absolventu pedagoģiskā darbība izpaužas dažādos veidos, izmantojot studiju laikā vai tālākizglītības studijās iegūtās zināšanas, prasmes, pieredzi: mācībspēki augstskolās (4), tikai kā treneri vai treneru palīgi (8), audzinātāji pirm skolā (2) dažāda līmeņa vadītāji sporta vadības iestādēs (4), sporta instruktors(1). Pārējo absolventu (14) darbība nav saistīta ar izvēlēto specialitāti - skolotājs: četri no respondentiem atzīmē, ka turpina nodarboties ar profesionālo sportu, daļa no absolventiem (10) ir nodarbināti citā jomā (piem., Latvijas bruņotie spēki, Bāriņtiesa, Valsts pārvalde u.c.)(1.att.).

1.att. Absolventu darbības jomas
Figure 1 Areas of employment of graduates

No 17 absolventiem, kas savu darbību ir saistījuši ar skolu, uz jautājumu, vai studijas veselības un sporta izglītības programmā ir palīdzējušas skolotāja darba uzsākšanai – 15 respondenti atbildēja, ka ļoti palīdzējušas; 11 piebilda, ka studijas sekmēja arī karjeras uzsākšanu un izaugsmi. Iepriecinošs ir vērtējums, ka jaunie speciālisti ir gatavi darbam skolā un viņu izglītība paver iespējas karjeras attīstībai. Šai sakarā visi respondenti ir atzīmējuši, ka bez pedagoģiskās prakses skolā, kas ļāvusi teorētiskās nodarbībās apgūto realizēt mācību stundās klasē, sporta zālē vai stadionā, nozīme ir bijusi veselības un sporta pasākumu organizēšanai LU, sporta sacensību organizēšanai dažādos līmeņos - LU, starp augstskolām Latvijā, piedalīšanās sporta spēlēs Baltijas valstu un Eiropas līmenī. Šai gadījumā studentiem tiek piedāvāta iespēja atklāt viņu potences un pilnveidot prasmes sporta darba organizācijas jomā augstskolas un starpaugstskolu līmenī, tā rosinot praktizēties sporta vadībā.

Gandrīz puse no 33 respondentiem, kuru pedagoģiskā darbība ir nesaistīta ar skolu vai darbs ir citā jomā, atzīmēja, ka pamata studijas ļoti palīdzēja darba gaitu uzsākšanai (15) un karjeras izaugsmei (15). Lai gan raksta vēlētos, lai vairāk absolventu strādātu skolā, tomēr ir jāņem vērā un jārespektē respondentu dzīves un darba izvēle. Tikai viens no respondentiem atzīmēja, ka studijas maz ir palīdzējušas profesionālās darbības uzsākšanai, kā arī neko nav devušas

karjeras attīstībā. Diemžēl respondents nav saistījis savu darbību nedz ar izvēlēto specialitāti, nedz ar izglītības jomu vispār.

LU PPMF studenti paralēli mācībām vienmēr ir sportojuši un trenējušies.

Uz jautājumu, vai bija iespēja paralēli mācībām aktīvi piedalīties sporta dzīvē, 24 no respondentiem atbildēja, ka studiju laikā piedalījās dažādos čempionātos, sporta spēlēs u.c. Latvijas, Baltijas valstu, Eiropas un Pasaules līmenī, bet sporta sacensību starplaikos trenējās ikdienā un treniņnometnēs izbraukumos citās valstīs. Protams, ka tas nebija vienkārši un bija saistīts ar studiju procesa kavēšanu vai pat pārtraukšanu. Vairākums no respondentiem (21) atbildēja, ka mācībspēki bija saprotoši un vienmēr atbalstīja studējošos sportistus, trīs respondenti atzīmēja, ka to nav izjutuši vienmēr.

Uz jautājumu, kā ir izpaudusies sapratne un atbalsts, 18 respondenti minēja, ka mācībspēki ir ieteikuši nepārtraukt sporta karjeru, bet tieši otrādi – mudinājuši pilnveidot sevi, lai sasniegtu arvien augstākus sporta rezultātus; ir bijusi iespēja konsultēties un risināt ar studijām saistītos jautājumus (kontroldarbu, ieskaišu kārtošana, patstāvīgo darbu aizstāvēšana u.c.) ar mācībspēkiem jebkurā laikā, kad vien students varējis iekļauties studiju procesā, bija iespēja komunicēt, izmantojot elektroniskos saziņas līdzekļus. Raksta autoru pieredze rāda, ka pēdējos gados daudz tiek izmantotas e-studiju sniegtās iespējas augstas klases sportistu vidū: mācībspēki piedāvā studentiem atbalsta materiālus, konsultē studentus, izskata rakstiskos patstāvīgos darbus. Neapšaubāmi, tas neatsver personīgās tikšanās un iekļaušanos studiju procesā. Taču tā ir laba iespēja atbalstīt studentu centienus sevi pilnveidot duālās karjeras vai mobilitātes jomā. Pieci no respondentiem atzīmēja, ka varējuši „veiksmīgi apvienot studijas un sporta dzīvi”.

Ar lepnumu jāatzīmē, ka LU PPMF ir mācījušies studenti, kas ļoti mērķtiecīgi visu studiju laiku ir veidojuši savu duālo karjeru: ieguvuši ne tikai Veselības un sporta izglītības skolotāja kvalifikāciju, maģistra grādu Izglītības vadībā, bet arī aktīvi sportojuši un guvuši izcilus sasniegumus sportā.

Olimpiskajās un Paraolimpiskajās spēlēs ir piedalījušies:

- 1998. gadā Nagano Olimpiskajās spēlēs I.Ābola (kalnu slēpošana);
- 2000. gadā Sidnejas Paraolimpiskajās spēlēs A.Ozolnieks (šķēpmešana);
- 2004. gada Atēnu Olimpiskajās spēlēs S.Olijars (110m/ barjerskriešana);
- 2006. gada Turīnas Olimpiskajās spēlēs I. Spalviņš (distanču slēpošana);
- 2008. gadā Pekinas Olimpiskajās spēlēs A.Kovals (šķēpmešana) un ieguva sudraba medaļu; A.Grabuste (septiņcīņa), S.Olijars (110m/ barjerskriešana), I.Tāre (basketbols), K.Zaļupe (airēšana);
- 2010. gadā Vankūveras Olimpiskajās spēlēs R.Broks (bobslejs); L.Glāzere (biatlons), L.Fimbauere (kalnu slēpošana) I.Spalviņš (trenera asistents),

- 2012. gada Londonas Olimpiskajās spēlēs piedalījās A.Grabuste (septiņcīņa), D.Jurkevičs (1500m skriešana), A.Kovals (šķēpmešana);
- 2012. gadā Londonas Paraolimpiskajās spēlēs A.Ozolnieks (lodes grūšana);
- 2014. gada Soču Olimpiskajās spēlēs R.Broks (bobslejs) I.Dauškāne (distanču slēpošana).

Pasaules vieglatlētikas čempionātos ir piedalījušies un personīgos rekordus uzstādījuši A.Grabuste, D.Jurkevičs, A.Kovals, S.Olijars, E.Tēbelis. Studenti ik gadu ar panākumiem startējuši SELL (Somijas, Igaunijas, Latvijas, Lietuvas) studentu sporta spēlēs.

Pasaules Universiādēs 2005. gadā un 2009.gadā A.Kovals kļuva par uzvarētāju šķēpa mešanā, bet 2007.gadā ieguva trešo vietu; D. Jurkevičs 2003.gadā Pasaules Universiādē izcīnīja 5.vietu 1500m skriešanā, bet 2007.gadā 6. vietu.

Studijas pamatprogrammā ir rosinājušas absolventus turpināt izglītošanos.

Tā 28 respondenti ir atzīmējuši, ka studijas pamatprogrammā ir sekmējušas vēlmi turpināt mācības augstākā līmenī vai pakļauties jauniem izaicinājumiem - apgūt citu, vēl nezināmu jomu. 22 respondenti studijas turpināja LU PPMF un ieguva maģistra grādu Izglītības vadībā vai profesionālo maģistra grādu Izglītības vadībā (Sporta vadībā). Pārējie respondenti turpināja studijas LU, LiepU, LSPA, RPIVA, RSEBAA, RSU dažādās maģistra studiju programmās (Vadībzinību, Skolvadības, Sabiedrības vadības, Sabiedrības veselības), kā arī doktorantūras programmās (Izglītības vadība, E - studiju tehnoloģijas un pārvaldība).

Izglītības vidē norit ikdienas saskarsme, kopīgās mācības, neformālās tikšanās, izklaides. Jautāti par atmiņām, kas saglabājušās no studiju laika, gandrīz visi respondenti (47) atbildēja, ka studijas atceras kā visnotaļ pozitīvu laiku. Tas nav palicis atmiņā tikai kā mācīšanās un sesiju kārtošanas laiks, bet arī kā aktīvas komunikācijas laiks starp kursa biedriem, kopīgas izklaides, dažādi pasākumi. Kāds 2012. gada absolvents atzīmē, ka „.....iepazīnos ar daudziem brīnišķīgiem cilvēkiem, kuriem joprojām varu uzticēties, var teikt, ka ieguvu sava veida ģimeni.”

Secinājumi **Conclusions**

Lai līdztekus studijām būtu iespēja studentiem sevi vispusīgi pilnveidot, atbilstoši viņu vēlmēm, interesēm un spējām, nepieciešams radīt atbalstošu un saprotošu izglītības vidi. Ne mazāk svarīga ir studentu attieksme pret studiju norisi, vēlēšanās un prasme organizēt savas personīgās studijas saistībā ar citām aktivitātēm. Šādas studijas, galvenokārt, ir piemērotas tiem studentiem, kas spēj sevi motivēt pašmācībai, spēj izmantot iepriekšējās zināšanas un prasmes, spēj balstīties uz savu pieredzi, apzinās savas intereses, vēlmes un vajadzības, kam

piemīt nepieciešamās īpašības, lai ar neatlaidīgu darbu un mērķtiecīgi sasniegtu rezultātu.

Izzinot absolventu viedokļus par studiju laiku, studiju vides nozīmi profesionālās darbības uzsākšanai, iespējām izpausties ārpus mācībām, pilnveidot sevi vai vienkārši justies labi vidē, kurā jāpavada viss studiju laiks, lielāka daļa absolventu atzīmēja, ka studijas ir palīdzējušas uzsākt profesionālo darbību skolā un attīstīt viņu darba karjeru.

Puse no respondentiem atzīmēja, ka studiju laikā ir bijusi iespēja attīstīt vai pilnveidot arī karjeru sportā, t.i. veidot savu duālo karjeru. Šai ziņā liels atbalsts bijuši mācībspēki: ir bijusi iespēja konsultēties, risināt ar studijām saistītos jautājumus jebkurā laikā, kad vien students varējis iekļauties studiju procesā; iespēja komunicēt izmantojot elektroniskos saziņas līdzekļus.

Studijas pamatprogrammā ir rosinājušas absolventus turpināt mācības augstākā līmenī vai pakļauties jauniem izaicinājumiem - apgūt citu, vēl nezināmu jomu.

Lielākā daļa respondentu studijas atceras kā neaizmirstamu laiku savā dzīvē, kas veidojies ikdienas saskarsmē, kopīgās mācībās, neformālās tikšanās brīžos un saturīgās izklaidēs.

Summary

This article discusses the studies in the program Health and sports teacher (Sports teacher – since 2011) in the University of Latvia, Faculty of Pedagogy, Psychology and Art (LU FPPA), focusing on the importance of the educational environment.

In order to allow students, parallel to the studies, to develop themselves accordingly to their wishes, interests and abilities, it is important to create an educational environment that would be supportive and understanding. Also the attitude of students towards the study process, their wishes and abilities to organize their personal studies in connection to other activities is not less significant. Such studies are suitable for those students who can motivate themselves for self-studies, who are able to use their already obtained knowledge and skills, who are able to bottom on their experience and are aware of their interests, wishes and needs and who possess skills that are necessary to achieve results through persistent and purposeful work.

Those students who study in the LU FPPA are people who parallel to their studies have a very active life in sports – they take part in the sports competitions in Latvia, as well as on European and world level and are engaged in regular trainings (besides daily trainings they often participate in long lasting training camps outside Latvia). Essentially, these students have developed a *dual career* already from the beginning of their studies. This “dual career” for a student – sportsman/woman in a higher educational institution means that he/she for a certain period of time must combine sport with studies. In the result he/she shows high results in sport and also obtains academic education (Uebel, 2006). Examining the opinions of the graduates about the time of their studies, about the importance of educational environment for them during the beginning of their professional activities, about the possibilities to express themselves outside studies, to develop themselves or simply feel good in the environment where they have to spend all their study time, most of the graduates noted that studies helped them to start their work in schools and to develop their professional careers.

Almost half of the respondents noted that there was a possibility for them to develop their careers in sports, namely, to develop their dual careers during studies. Lecturers showed great

support – there was the possibility to consult and solve problems related to the studies any time when student was able to take part in the study process, there was the possibility to communicate via electronic means of communication.

Studies in the main program stimulated graduates to continue studying on a higher level or to accept new challenges – to master a new, unknown domain.

Most of the respondents remember their studies as an unforgettable time of their lives that consisted of daily interactions, joint studying, informal meetings and entertainment.

Literatūra **References**

1. Beļickis, I., Blūma, D., Koķe, T., Markuss, D., Skujiņa, V., Šalme, A. (2000). *Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca: termini latviešu, angļu, vācu un krievu valodā*. Rīga, Zvaigzne ABC.
2. Burceva, R. (2006). Izglītības vide augstskolā. No: *Izglītības iestāžu mācību vide: problēmas un risinājumi. Zinātnisko rakstu krājums*. Rēzekne, RA Izdevniecība, 87.-92.lpp.
3. Dewey, J. (1997). *Democracy and Education*. New York: Free Press.
4. Hamčanovska, I. (2002). *Vides izglītība skolā*. Rīga: RaKa.
5. Oblenski, A., Meyer, H. (2003). Einleitung. In: *Forschendes Lernen*. Band Heilbrunn: Klinkhardt, S.7-12.
6. Melbārdis, J. (2009). LU sporta pedagogu zinātniski akadēmiskā darbība 1990.-2008. gadā. No: *Sporta izglītība Latvijas Universitātē*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 64.-114.lpp.
7. Maslo, E. (2003). *Mācīšanās spēju pilnveide*. Rīga: RaKa.
8. Rubene, Z. (2004). *Kritiskā domāšana studiju procesā*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.
9. Stambulova, N. (2010). *Why a dual career? Consideration based on career development research in sport psychology*. Paper presented at the Dual Career Conference, Bosön, Sweden.
10. Šūmane, I. (2004). Mācību vides veidošanās. No: *Izglītības zinātnes un pedagoģija mūsdienā pasaulē. Latvijas Universitātes raksti (670. sējums)*. Rīga: LU, 70.-75.lpp.
11. Uebel, M. (2006). *Nya perspektiv på riksidrottsgymnasierna – vad flickor och pojkar värdesätter i RIG – verksamheten*. [skatīts 20.10.2012.]. Pieejams: http://rf.se/ImageVault/Images/id_153/scope_128/ImageVaultHandler.aspx.

Izgl.zin mag. **Ilvis Ābelkalns** Latvijas Universitāte, Raiņa bulvāris 19, Rīga;
e-pasts: ilvis.abelkalns@lu.lv

Dr.vad.izgl. **Ausma Golubeva** Latvijas Universitāte, Raiņa bulvāris 19, Rīga;
e-pasts: Ausma.Golubeva@lu.lv

Izgl.zin.mag.
Agita Klempere - Sipjagina Latvijas Universitāte, Raiņa bulvāris 19, Rīga;
e-pasts: aks@lu.lv